

PROTOKOL

č. C2858c

Masarykova univerzita

PF – Ústav chemie

Chemie konzervování a restaurování

Předmět:	Znehodnocování a povrchové úpravy materiálů - cvičení	Datum:	
Téma:	Kvantifikace koroze a stanovení tolerancí korozních průníků	Číslo:	04

Posluchač(ka):	
-----------------------	--

Oddíl	Pododdíl	Text
-------	----------	------

1 POPIS PRAKTICKÉHO CVIČENÍ

1.1 Úvod

Koroze je proces, jímž se povrch kovových výrobků znehodnocuje různými formami, závislými na činitelích korozního systému. Jevové formy korozního znehodnocení jsou obvykle rozdělovány na dvě základní skupiny – rovnoměrnou a nerovnoměrnou korozi.

Koroze rovnoměrná se vyskytuje na celém korodujícím povrchu, nerovnoměrná koroze má lokální charakter. Mezi nerovnoměrné druhy se řadí velmi rozšířené jevové formy: důlková a bodová, často označovaná jako „pitting“. Pokud je průměr korozního projevu $d \geq h$, jedná se o korozní projev důlkového charakteru, opačně o korozní projev bodového charakteru. Forma stanovení průměru a hloubky je zřejmá z obr. 1.

Kvantifikace rovnoměrné korozní formy se provádí pomocí ukazatele:

- **úbytek rozměru korozí** L_r vyjadřující hodnotu penetrace korozního působení směrem od původního povrchu kovu. Vyjadřuje se obvykle v μm ;
- **hmotnostní úbytek korozí** Δm_s podle vzorce $\Delta m_s = (m_0 - m_t)/S$, kde m_0 je původní hmotnost materiálu, m_t hmotnost materiálu po korozní expozici a odstranění korozních zplodin, S plocha korodujícího kovu. Vyjadřuje se obvykle v $\text{g}\cdot\text{m}^{-2}$.

Kvantifikace nerovnoměrné korozní formy se provádí pomocí ukazatele:

- **úbytek rozměru korozí** L_r vyjadřující hodnotu penetrace korozního působení směrem od původního povrchu kovu. Vyjadřuje se obvykle v μm ;
- **maximální úbytek rozměru korozí** $L_{r(\text{max})}$ vyjadřující nejvyšší hodnotu penetrace korozního působení směrem od původního povrchu kovu. Vyjadřuje se obvykle v μm ;
- **koeficient nerovnoměrné (bodové) koroze** K_B podle vzorce $K_B = L_{r(\text{max})}/L_{r(\text{stř})}$

V rámci praktického cvičení je úkolem stanovit technický význam korozního porušení z metalografického obrázku.

1.2 Experimentální část

Metalografický záznam I

Na obrázku 2 v příloze je uveden metalografický záznam nerovnoměrného typu korozního narušení (pitting) ocelového profilu při zvětšení 500 x. Bodový charakter lze odvodit z obrázku, na kterém je zcela zřejmá větší hloubka napadení než převažující průměr narušení. Kvantifikaci této korozní formy lze provést pomocí úbytku rozměru korozí L_r a určením maximálního úbytku rozměru korozí $L_{r(\text{max})}$.

Stanovení průniku korozí nerovnoměrné formy

Provádí se na metalografickém snímku 2 (zvětšení 500 x). Pomocí pravítka se stanoví hodnoty průniku korozí v mm, přepočítají na μm a upraví na hodnotu pro uvedené zvětšení. Výsledky dosažené při měření se uvádí v tabulce 1.

Oddíl	Pododdíl	Text
-------	----------	------

Metalografický záznam II

Na obrázku 3 v příloze je uveden metalografický záznam II rovnoměrného typu korozního narušení oceli při zvětšení 100 x. Kvantifikaci této korozní formy lze provést pomocí úbytku rozměru korozí L_r .

Stanovení průniku korozí rovnoměrné formy

Provádí se na metalografickém snímku 1 (zvětšení 100 x). Pomocí pravítka se stanoví náhodně na 12 lokalitách hodnota průniku korozí v mm, ta přečte na μm a upraví na hodnotu pro uvedené zvětšení. Výsledky dosažené při měření jsou uvedeny v tabulce 2.

1.3 Zpracování výsledků

Výsledky se zpracují pomocí statistických metod s důrazem na stanovení intervalu spolehlivosti a horní mez intervalu. Pro vypočtené hodnoty rozměrů korozí se má stanovit, zda hodnota penetrace má pro celkový profil technický význam v případě, že pro nosný ocelový profil tloušťky 3 mm je povolena tolerance korozního průniku max. 15 %.

1.4 Souhrn výsledků – závěr protokolu

Výsledky korozních průníků se uvedou do tabulky a zpracuje závěr.

Tabulka 1 – Průnik korozí při nerovnoměrné korozí – zvětšení 500 x

Průnik korozí	Základní měření	Kontrolní měření
Stanovená hodnota (mm)		
Stanovená hodnota (μm)		
Průnik korozí reálný (μm)		

Tabulka 2 – Průnik korozí při rovnoměrné korozí – zvětšení 100 x

Průnik	1	2	3	4	5	6	7	8	9
(mm)									
(μm)									
(μm) podle zvětšení									

Vypočteny výběrové charakteristiky: výběrový průměr $\bar{x}$:

výběrová směrodatná odchylka s :

Stanovení intervalu střední hodnoty $\bar{x}$ rovnoměrné koroze

Vypočítané výběrové charakteristiky byly použity pro výpočet konfidenčního intervalu střední hodnoty $\bar{x}$. Intervalový odhad střední hodnoty základního souboru $\bar{x}$ byl vypočítán podle vzorce: $\bar{x} \pm CI$, kde $CI = t_{\alpha(n-1)} * (s / \sqrt{n-1})$

$t_{\alpha(n-1)}$ je kritická hodnota t-rozdělení pro počet stupňů volnosti $\nu = n-1$ při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ (hodnota kritéria $t_{\alpha(n-1)} = 1,796$).

Vypočítaný interval spolehlivosti:

Stanovení maximální povolené penetrace průnikem korozí pro ocelový profil

Ocelový profil je tloušťky 3 mm, tj. μm :

Povolená tolerance 15 % tloušťky, tj. μm :

Maximální korozní průnik (μm):

Korozní průnik (% původní tloušťky materiálu):

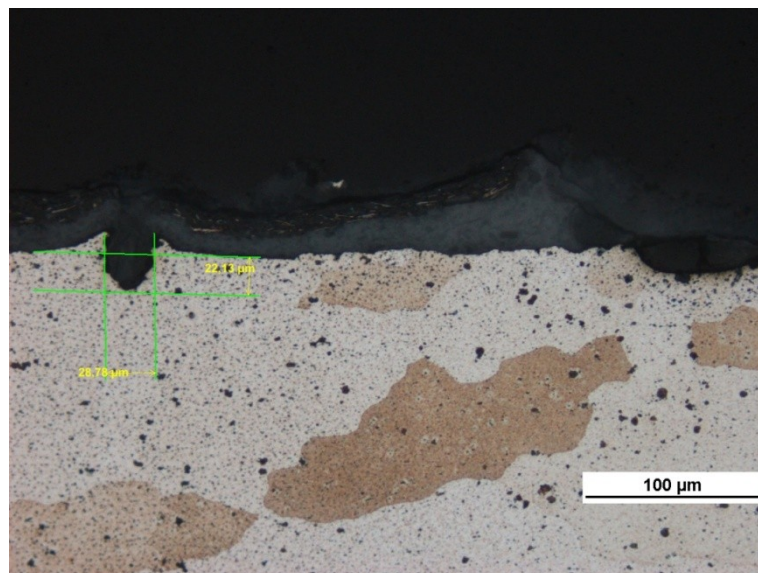
Oddíl	Pododdíl	Text
-------	----------	------

SOUHRN VÝSLEDKŮ A ZÁVĚR

Výsledky praktického cvičení se sumarizují do dvou základních poznatků:

- Průnik korozí u nerovnoměrné důlkové formy koroze byl stanoven (μm):
- Průnik korozí dosahuje – nedosahuje^{*)} hodnoty povolené tolerance 15 %:
- Průnik korozí u rovnoměrné formy koroze byl stanoven v intervalu:
- Protože s 90 % pravděpodobností průnik korozí dosahuje max. hodnoty (μm):
  - a) průnik korozí dosahuje – nedosahuje^{*)} hodnoty povolené tolerance 15 %:
  - b) může – nemůže^{*} být způsobeno znehodnocení nosného profilu, např. při mechanickém namáhání.

*) nevhodné přeškrtněte nebo vymažte

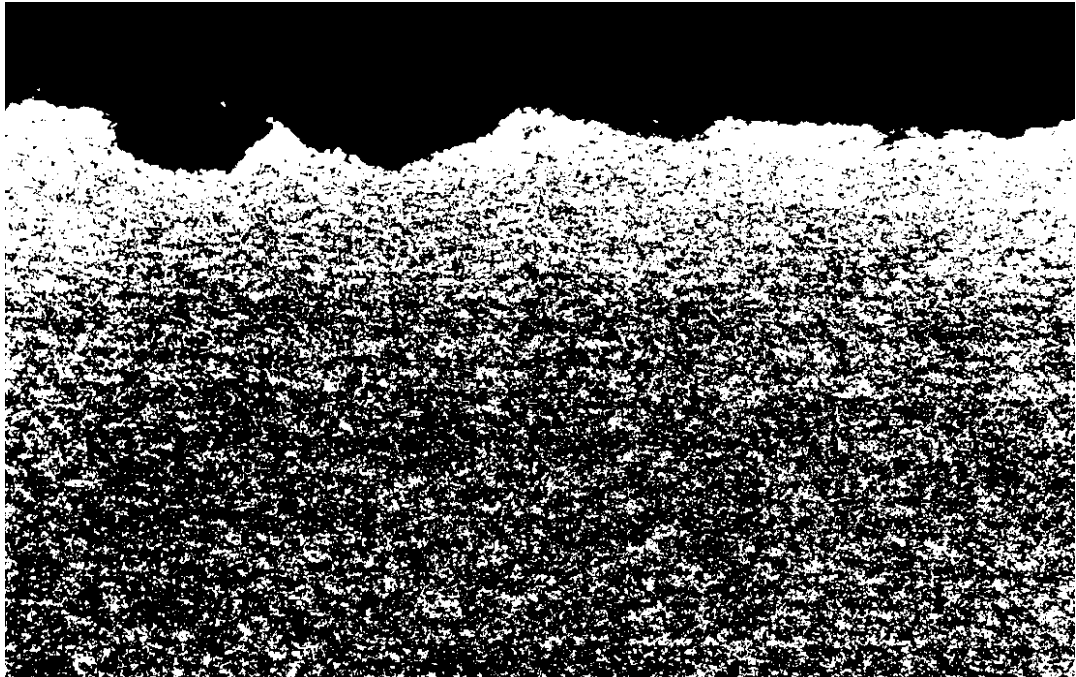

Obr. 1 - Bodová koroze hliníku: $h = 28,78 \mu\text{m} \geq d = 22,13 \mu\text{m}$

Příklad posouzení hloubky a šířky korozního projevu

Obrázek 2 - Metalografický záznam korozního narušení oceli (zvětšeno 500 x)

Obr. 3 - Metalografický záznam korozního narušení oceli (zvětšeno 100 x)

---

2 PŘÍLOHY PRAKTICKÉHO CVIČENÍ - I

OBR. 1

Vzorek skla – původní stav

OBR. 2

Vzorek skla
graffiti

OBR. 3

Vzorek skla
po odstranění graffiti

---

2 PŘÍLOHY PRAKTICKÉHO CVIČENÍ - II

OBR. 1

Vzorek syntetický nátěr – původní stav

OBR. 2

Vzorek syntetický nátěr
graffiti

OBR. 3

Vzorek syntetický nátěr
po odstranění graffiti

---

2 PŘÍLOHY PRAKTICKÉHO CVIČENÍ - III

OBR. 1

Vzorek dřevo – původní stav

OBR. 2

Vzorek dřevo
graffiti

OBR. 3

Vzorek dřevo
po odstranění graffiti

